

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО
Кафедра психології та соціальних наук

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор із науково-педагогічної
роботи _____ О.А. Кузнецова

28 серпня 2020 р.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПАТОПСИХОЛОГІЯ ТА ПСИХОСОМАТИКА

Ступінь бакалавра

Спеціальність 053 Психологія

Освітньо-професійна програма Психологія

Миколаїв – 2020

Програму розроблено та внесено: Миколаївський національний університет
імені В. О. Сухомлинського

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: Савенкова Ірина Іванівна, завідувач кафедри
психології та соціальних наук, доктор психологічних наук, доцент.

РЕЦЕНЗЕНТ: завідувач кафедри практичної психології, доктор
психологічних наук, професор Лозова Ольга Володимирівна

Програму схвалено на засіданні кафедри психології та соціальних наук
Протокол від «28» серпня 2020 року № 1

Завідувач кафедри психології И.Сав (Савенкова І.І.)

Програму погоджено навчально-методичною комісією факультету
педагогіки та психології

Протокол від «28» серпня 2020 року № 1
Голова навчально-методичної комісії Чугуєва І.Є. (Чугуєва І.Є.)

Програму погоджено навчально-методичною комісією університету

Протокол від «28» серпня 2020 року № 1
Голова навчально-методичної комісії університету Кузнецова О.А. (Кузнецова О.А.)

Анотація

Дисципліна дає змогу поглибити знання з особливостей виникнення та протікання відхилень у психічному розвитку людини; вивчення форм та механізмів порушень окремих психічних процесів, свідомості та самосвідомості; застосування основних методів психологічної допомоги у випадках відхилень у психічному розвитку; розуміння етіології, клініки та терапії психічних розладів з урахуванням особливостей реабілітації особистості.

Ключові слова:

Відхилення, психічний розвиток, психічний процес, етіологія, психічний розлад, реабілітація особистості.

Annotation

Discipline makes it possible to deepen knowledge of the peculiarities of the occurrence and course of abnormalities in mental development; study of forms and mechanisms of disorders of certain mental processes, consciousness and self-consciousness; application of basic methods of psychological assistance in cases of mental retardation; understanding of the etiology, clinic and therapy of mental disorders, taking into account the peculiarities of personality rehabilitation.

Keywords:

Deviation, mental development, mental process, etiology, mental disorder, personality rehabilitation.

ВСТУП

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Патопсихологія та психосоматика» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки магістрів спеціальності Психологія за освітньо-професійною програмою бакалавр.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є: порушення психічних процесів.

Міждисциплінарні зв'язки: клінічна психологія, анатомія та фізіологія людини, психогенетика, загальна психологія.

1.1. Мета - ознайомити студентів із сучасними теоретичними уявленнями та практичними напрацюваннями в галузі патопсихологічної діяльності в системі охорони психічного здоров'я.

1.2. **Основними завданнями** вивчення дисципліни є:

1) знання з особливостей виникнення та протікання відхилень у психічному розвитку людини;

2) вивчення форм та механізмів порушень окремих психічних процесів, свідомості та самосвідомості;

3) застосування основних методів психологічної допомоги у випадках відхилень у психічному розвитку;

4) розуміння етіології, клініки та терапії психічних розладів з урахуванням особливостей реабілітації особистості.

Програмні результати навчання:

ПРН 1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.

ПРН 2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.

ПРН 3. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.

ПРН 5. Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги.

ПРН 6. Формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження.

ПРН 10. Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника.

ПРН 11. Складати та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій.

ПРН 12. Складати та реалізовувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів, тощо, відповідно до вимог замовника.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студент оволодіває такими компетентностями:

I. Загальнопредметні

ЗК 1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 5. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК 8. Навички міжособистісної взаємодії.

II. Фахові:

ФК 1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.

ФК 2. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.

ФК 3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.

ФК 4. Здатність самостійно збирати та критично опрацювати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.

ФК 5. Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій.
ФК 6. Здатність самостійно планувати, організувати та здійснювати психологічне дослідження.

ФК 7. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.

ФК 8. Здатність організувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групу).

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни.

Тема 1. Порушення сприймання. Характеристика порушення сприймання органічного та психогенного характеру. Види порушення сприймання: кількісні та якісні. Характеристика кількісних порушень сприймання: гипостезії, гіперстезії, анестезії. Характеристика якісних порушень сприймання: галюцинації, ілюзії, психосенсорні розлади.

Тема 2. Порушення мислення. Характеристика порушення мислення органічного та психогенного характеру. Види порушення сприймання: за темпом, механізмом, перебігом. Характеристика порушення мислення за темпом, особливості. Характеристика порушення мислення за механізмом, особливості. Характеристика порушення мислення за перебігом, особливості.

Тема 3. Порушення мислення. Особливості порушення мислення за темпом при психічних захворюваннях. Особливості порушення мислення за механізмом при психічних захворюваннях. Особливості порушення мислення за перебігом при психічних захворюваннях.

Тема 4. Порушення інтелекту. Характеристика порушення інтелекту органічного та психогенного характеру. Види порушення інтелекту: затримка інтелекту, олігофренія, деменція. Ступені прояву олігофренії: легкий, середній, важкий.

Тема 5. Порушення емоцій. Особливості порушення емоцій при шизофренії. Особливості порушення емоцій при маніакально-депресивному синдромі. Особливості порушення емоцій при психічних захворюваннях.

Тема 6. Порушення вольової діяльності. Особливості порушення волі при шизофренії. Особливості порушення волі при маніакально-депресивному синдромі. Особливості порушення волі при психічних захворюваннях.

Тема 7. Порушення уваги. Характеристика порушення уваги органічного та психогенного характеру. Види порушення уваги: кількісні та якісні. Характеристика кількісних порушень уваги. Характеристика якісних порушень уваги.

Тема 8. Порушення свідомості. Характеристика порушення свідомості органічного та психогенного характеру. Види порушення свідомості: кількісні та якісні. Характеристика кількісних порушень свідомості. Характеристика якісних порушень свідомості.

Тема 9. Соматогенні порушення психіки. Характеристика соматогенних порушень органічного та психогенного характеру. Види соматогенних порушень: кількісні та якісні. Характеристика кількісних соматогенних порушень. Характеристика якісних соматогенних порушень.

Тема 10. Органічні, включаючи симптоматичні, психічні розлади. Характеристика органічних, включаючи симптоматичні, психічні розлади. Види органічних порушень: кількісні та якісні. Характеристика кількісних органічних порушень. Характеристика якісних органічних порушень.

Тема 11. Функціональні розлади психіки. Характеристика функціональних розладів психіки. Види порушень: кількісні та якісні. Характеристика кількісних функціональних розладів. Характеристика якісних функціональних розладів.

Тема 12. Ендогенні захворювання. Характеристика ендогенних захворювань. Види порушень: кількісні та якісні. Характеристика кількісних ендогенних захворювань. Характеристика якісних ендогенних захворювань.

Тема 13. Епілептична хвороба. Характеристика епілептичної хвороби. Види. Характеристика порушень пізнавальних психічних порушень. Характеристика порушень емоційно-вольових процесів.

Тема 14. Психосоматична єдність людини. Теорії психосоматичної єдності людини.

Характеристика теорій психогенного генезу. Характеристика теорій ендогенного генезу.

Тема 15. Локалізація симптомів психосоматичних розладів у типологічних групах.

Локалізація симптомів психосоматичних розладів органів травлення у типологічних групах. Локалізація симптомів психосоматичних розладів органів дихання у типологічних групах. Локалізація симптомів психосоматичних розладів органів серцево-судинної системи у типологічних групах. Локалізація симптомів психосоматичних нефрологічних розладів у типологічних групах.

Тема 16. Суб'єктивна виразність болю при психосоматичних розладах. Суб'єктивна виразність болю при психосоматичних розладах органів травлення. Суб'єктивна виразність болю при психосоматичних розладах органів дихання. Суб'єктивна виразність болю при психосоматичних розладах нефрологічних розладів. Суб'єктивна виразність болю при психосоматичних розладах органів серцево-судинної системи.

Тема 17. Локалізація типологічних хронічних неінфекційних захворювань в онтогенетичній розгортці. Локалізація типологічних хронічних неінфекційних захворювань органів дихання в онтогенетичній розгортці. Локалізація типологічних хронічних неінфекційних захворювань органів травлення в онтогенетичній розгортці. Локалізація типологічних хронічних неінфекційних нефрологічних захворювань в онтогенетичній розгортці.

Тема 18. Проблеми психосоматичних відношень в психології та медицині. Проблеми психосоматичних відношень в психології та медицині – психогенний підхід. Проблеми психосоматичних відношень в психології та медицині – соматогенний підхід.

Тема 19. Генезис болю та диференціація інтенсивності больового відчуття як симптому психосоматичних розладів. Генезис болю та диференціація інтенсивності больового відчуття як симптому психосоматичних розладів при захворюваннях органів дихання. Генезис болю та диференціація інтенсивності больового відчуття як симптому психосоматичних розладів при захворюваннях органів травлення.

Тема 20. Типологічні групи та хронічні неінфекційні захворювання у типологічних групах. Типологічні групи та хронічні неінфекційні захворювання у типологічних групах органів травлення. Типологічні групи та хронічні неінфекційні захворювання у типологічних групах органів дихання.

Тема 21. Локалізація симптомів хронічних неінфекційних захворювань у типологічних групах. Локалізація симптомів хронічних неінфекційних захворювань у типологічних групах органів дихання. Локалізація симптомів хронічних неінфекційних захворювань у типологічних групах органів травлення.

3.Рекомендована література

Базова

1. Бауэр М. Нейропсихология. – М.: АЛТЕЙА, 2014. – 260 с.
2. Визель Т. Г. Основы нейропсихологии. – М.: В. Секачев, 2016. – 264 с.
3. Глозман Ж. М. Нейропсихологическое обследование: качественная и количественная оценка данных / Ж. М. Глозман. – М. : Смысл, 2015. – 264 с.
4. Карвасарский Б. Д. Клиническая психология. – СПб: Питер, 2016. – 960 с.
5. Коробіцина М.Б. Психологічна діагностика психічних розладів та розладів поведінки у дорослих та відповідні реабілітаційні заходи. – Одеса: «Астропринт», 2015. – 82с.
6. Николаенко Н. Н. Современная нейропсихология. – М., 2015. – 272 с.
7. Никоненко Ю.П. Клінічна психологія. – К.: КНТ, 2016. – 369 с
8. Савенкова І.І. Клінічна психологія. – Одеса: Астропринт, 2017. – 264 с.
9. Хомская Е. Д. Нейропсихология. – М., 2016. – 508 с.
10. Чабан О.С. Нейропсихологія / О.С. Чабан, М.М. Гуменюк, В.А. Вербенко. – Тернопіль : ТДМУ «Укрмедкнига, 2018. – 92 с.

Допоміжна

1. Александр Ф. Психосоматическая медицина. – М.: Наука, 2016. – 452 с.
2. Александровский Ю.А. Пограничные психические расстройства. – М.: Медицина, 2017. – 400с.
3. Атлас для экспериментального исследования отклонений в психической

- деятельности человека. / Под ред. Проф. И.А.Полищука и доц. А.Е. Видренко. – К.: Здоровье, 2016 – 153 с.
4. Атлас «Нервная система человека: строение и нарушения» / Под ред. Ю.В.Микадзе, В.М.Астапова. – М., 2017. – 80 с.
 5. Блейхер В.М., Крук И.В. Толковый словарь нейропсихологических терминов / под ред. Бокова С.Н. – Воронеж: НПО «Модэк», 2015. – 640 с.
 6. Блейхер В.М., Крук И.В., Боков С.Н. Практическая патопсихология: Руководство для врачей и медицинских психологов. – М.: МОДЕК, 2019. – 624 с.
 7. Бурлачук Л. Ф. Исследование личности в нейропсихологии. – К.: Вища школа, 2014. – 179 с.
 8. Вітенко І.С., Чабан О.С. Основи загальної і медичної психології. – Тернопіль: «Укрмедкнига», 2003. – 343с.
 9. Гурська Т., Турецька Х. Патопсихологія. – Львів: вид. Українського Католицького університету, 2016. – 204 с.
 10. Діденко С.В. Клінічна психологія. Словник-довідник. – К., 2014. – 320 с.
 11. Зейгарник Б.В. Патопсихология. – М.: Высшая школа, 2014. – 463 с.
 12. Кабанов М.М., Личко А.Е., Смирнов В.М. Методы психологической диагностики и коррекции в клинике. – Л.: Наука, 2015. – 315 с.
 13. Каннабих Ю.В. История нейропсихологии. – М.: ИТР МГП ВОС, 2004. – 528 с.
 14. Колганова В., Пивоварова Е., Колганов С., Фридрих И. Нейропсихологические занятия с детьми. Практическое пособие. В 2 частях. Часть 2. – М.: Айрис-Пресс, 2017. – 144 с.
 15. Терлецька Л.Г. Психічне здоров'я особистості. Технологія самоаналізу. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2014.- 150 с.

13. Інформаційні ресурси

1. Пошукова система Національної бібліотеки імені В.І.Вернадського - <http://www.nbuv.gov.ua/>
2. Наукова періодика України - <http://www.nbuv.gov.ua/portal/>
3. Нейропсихологические тесты. Необходимость и возможность применения - <http://medi.ru/doc/f421912.htm>
4. Центр дитячої та підліткової нейропсихології - <http://neirocentr.com.ua>

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання: залік.

5. Засоби діагностики успішності навчання: самостійна робота, контрольна робота, виконання ІНДЗ, банк тестових питань для перевірки знань.

